

Istorijski srpskog iseljeništva u SAD započeta je zahvaljujući avanturističkom duhu pojedinaca po etkom 19. veka.

Premda dr Krinki V. Petrov, istorija srpskog iseljeništva može se podeliti na nekoliko većih perioda. Prvi Srbi su potekli da dolaze u SAD u broju u periodu od 1820. do 1880. godine iz Crne Gore, pre svega iz Bokokotorskog zaliva i Dalmacije. Pošto su se u svom rodnom kraju bavili pretežno ribarstvom, nastanjivali su američke obalne gradove kao što su Nju Orleans, Galveston i San Francisko, koji su bili slični njihovom rodnom kraju. Živeći u malim zajednicama, jedini namen da održe svoju veru i običaje je bio da osnuju svoje crkve i parohije zajedno sa drugim pravoslavnim narodima – Rusima, Grcima i Sirijcima.

Drući period srpskog iseljeništva trajao je od 1880. godine do druge decenije 20. veka. Nakon Američkog građanskog rata (1861-1865) započeo je period velikog industrijskog razvoja i uspona Amerike. Iseljenicima iz daleke Evrope bila su otvorena vrata kako bi pomogli njen industrijski uspon. Amerika je postala obećana zemlja. Srpski iseljenici došli su iz Krajine (Lika, Kordun i Banija), Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Vojvodine. Iseljenici iz Krajine su se naselili u Pensilvaniju; imigranti iz Bosne i Hercegovine u

kagu, Detroitu, Geriju, Milvokiju i Sent Luisu; imigranti iz Crne Gore su se naselili u državama Montana, Pensilvanija i Illinois, a oni iz Vojvodine u Ohaju, Klivlendu i Akronu.

Prvi poznati Srbin o kome danas najviše znamo i o kojem postoje istorijski podaci, Đorđe Šagić, kasnije poznat kao Džordž Fišer, stigao je u Philadelphia luku 1815. godine. Njegov doprinos izgradnji Amerike kog društva bio je toliko znan, da se i danas u Nacionalnom muzeju Teksasa u Hjoustonu uči njegova slika.

Srpski iseljenici pristizali su u najujoršku luku uglavnom bez materijalnih sredstava. Tako je na primer Mihajlo Pupin, istaknuti srpsko-američki naučnik i pronalazač, došao u Ameriku sa pet centi u džepu. Nikola Tesla, proslavljeni srpsko-američki naučnik i pronalazač, došao je u Njujork bez novca. U luci je Tesla video jednog oveka kojem nije polazilo za rukom da popravi motor u radionici. Ponudio se da popravi motor i tako je zaradio svojih prvih 20 dolara u Americi. Iako je većina iseljenika došla bez materijalnih sredstava, oni su sa sobom doneli nešto mnogo važnije, a to je spremnost da se radi i da se žrtvuje.

Pošto su iseljenici uglavnom bili neoženjeni, živeli su zajedno sa svojim sunarodnicima u pensionima sa jednim obrocima i rentom. Kako je broj iseljenika rastao, tako su nastojali da se organizuju u razne organizacije, kulturna društva, bratstva i cr-

Kralj Petar sa predsednikom Ruzveltom
King Peter of Yugoslavia with President Roosevelt

Angels Camp, 1900, srpski imigranti u pensionima u Kaliforniji
Angels Camp, 1900, Serbian immigrants in boarding houses in California

Đorđe Šagić, kasnije poznat kao Džordž Fišer, stigao je u filadelfijsku luku 1815. godine
Đorđe Šagić, who was later known as George Fisher, arrived via the port of Philadelphia in 1815

„Ako sam dovoljno srećan da ostvarim bareme od mojih idea, to će biti dobrobit za celočovečanstvo“, Nikola Tesla, srpsko-američki naučnik i pronalazač (1856-1943)

veno-školske opštine kako bi održali kulturni i verski identitet. Davne 1892. godine, otac Đorđe Dabović osnovao je prvu srpsku eparhiju u SAD, a 1894. godine osnovao je prvu srpsku pravoslavnu crkvu Svetog Sava u Džeksonu, u državi Kaliforniji.

Mnogi iseljenici pristigli su na novi kontinent bez neke posebne kvalifikacija, a nisu ni posedovali znanje engleskog jezika. Iz tog razloga su pronalazili teške poslove u rudnicima, eli anama ili su radili na izgradnjama pruga dužitave Amerike. Samo neki od njih su imali sopstvene radnje, salone ili restorane. Rad u rudnicima i eli anama bio je veoma težak i nesiguran jer su radili u lošim uslovima i po 12 sati dnevno.

U to su se dešavale nesreće, u kojima je mnogo radnika izgubilo život. Američki srbobran je u tome vreme izveštavao o nesrećama u rudnicima i eli anama. U jednom lanku se navodi da je u jednom mesecu 1.500 rudara izgubilo život u Pensilvaniji. Jed-

na od nesreća dogodila se na Svetog Nikolu, kada je 400 rudara izgubilo život. Među nastradalima nije bilo Srba jer su ostali kod kuće da slave Svetog Nikolu.

Prvi svetski rat (1914-1918) najbolji je primer za to koliko su srpski iseljenici bili spremni da žrtvuju svoje živote za Ameriku domovinu i ujedno da branе svoju otadžbinu. Srpski iseljenici su pomogli svojoj otadžbinu političkim angažovanjem, prikupljanjem humanitarne pomoći i slanjem dobrovoljaca u srpsku, a kasnije i u Ameriku vojsku. Požrtvovanosti i odanosti ideji slobode i pravde koje je pokazao srpski narod, Američki predsednik Vudro Vilson je na najdostojanstveniji način odao priznanje saopštenjem od 28. jula 1918. godine Američkom narodu. To je bio dan kada se srpska zastava vijorila iznad Belog doma u Washingtonu.

Na početku Drugog svetskog rata, Američki predsednik Franklin D. Ruzvelt je pomenuo samo neke hрабre narode u borbi protiv nacističke Nemačke, a među njima je bio i srpski narod. Velik broj srpskih iseljenika nikad se nije vratio iz rata, ali oni koji su se vratili, dobili su visoka priznanja od Američke administracije.

Tekst / Words:
Miloš Rastović,

Srpski narodni savez, SAD /
Serb National Federation, USA

FOTO: Profimedia.rs / Roger-Viollet via AFP

THE LONG AND GLORIOUS SERBIAN-AMERICAN STORY

From Šagić, via Tesla to Pupin

The history of Serbian immigration in the United States began with the adventurous spirit of individuals in the early 19th century

According to Dr Krinka V. Petrov, the history of Serbian immigration in the U.S. can be divided into several periods. During the first period, from 1820 to 1880, Serbs arrived from Montenegro (Bay of Kotor) and Dalmatia. And because they'd lived in coastal towns in their native lands, they settled in similar towns in the States, such as New Orleans, Galveston and San Francisco. They lived in small communities and the only way to satisfy their "heart and soul," i.e., religious beliefs, was to build parishes and churches together with their fellow-Orthodox neighbours such, as

Russians, Greeks and Syrians.

The second period of Serbian immigration lasted from 1880 to the second decade of the 20th century. Following the American Civil War (1861-1865), the U.S. began its great industrial and economic growth, opening the door to all European immigrants. The new land gave them hope for economic prosperity, along with political and religious freedom. In this context, America was a promised land for them. Serbian immigrants came from Krajina (Lika, Kordun, and Banija), Bosnia and Herzegovina, Montenegro and Vojvodina. The majority immigrants from Krajina settled in Pennsylvania; immigrants from Bosnia and Herzegovina settled in Chicago, Detroit, Milwaukee, Gary and St. Louis; immigrants from Montenegro settled in Montana, Pennsylvania and Illinois, and immigrants from Vojvodina settled in Ohio (Cleveland and Akron).

The first famous Serb, Đorđe Šagić, who later came to be known as George Fisher, arrived in the United States via the port of Philadelphia in 1815. His contribution to building American society was so important that today we can find Šagić's picture mounted in the National Museum of Texas in Houston.

Most Serbian immigrants arrived in the port of New York without money. For instance, distinguished Serbian-American scientist Mihajlo I. Pupin had arrived with

Čak 11 američkih Beograda

Marinel Madreš u studiji Srpski toponimi u Severnoj Americi tvrdi da postoji više od 53.000 srpskih obeležja u Americi. Najčešće korišćen toponim je Beograd, koji se pojavljuje u čak 11 američkih država: Illinoisu, Mejnu, Montani, Minesotu, Misuriju, Tekساسу, Nebraski, Severnoj Karolini, Masačusetsu, Koloradu i Virdžiniji. U Kaliforniji je u čast velikog naučnika osnovan grad Nikola Tesla, koji je bio poznat po proizvodnji uglja.

11 AMERICAN BELGRADES Writing in the paper "Serbian Toponyms in North America", Marinel Mandres states that there are more than 53,000 Serbian toponyms in the U.S. The most common Serbian name in the country is Belgrade, which appears in 11 states: Illinois, Maine, Montana, Minnesota, Missouri, Texas, Nebraska, North Carolina, Massachusetts, Colorado, and Virginia. California even has a coal town called Nikola Tesla, in honour of the great scientist and inventor.

Osvećivanje prve srpske pravoslavne crkve Sveti Sava, Džekson, Kalifornija, 1894.

The consecrating of the Church of Saint Sava, the first Serbian Orthodox church in the U.S., in Jackson, California, 1894

"If I am fortunate enough to fulfil at least some of my ideals, that will do good for the whole mankind," said Serbian-American scientist and inventor Nikola Tesla (1856 – 1943)

had been killed in accidents in just one month in Pennsylvania. One accident, which occurred on St. Nicholas Day, resulted in the deaths of 400 miners. Fortunately for the Serbian miners, they were not among the dead that day because they were at home celebrating the 'Slava', i.e., patron saint's day, of St Nicholas.

World War I (1914 – 1918) provided an excellent example of how many Serbian immigrants were ready to sacrifice their lives for America, but also to defend their Mother Land from Austro-Hungarian invasion. Serbian immigrants helped their Mother Land through political engagement, collecting aid for civilians and sending Serbian volunteers to the Serbian army, and later by joining the American army. U.S. President Woodrow Wilson recognised the Serbian sacrifice and loyalty to freedom and justice demonstrated in World War I, and on 28th July, 1918, the Serbian flag was raised over the White House and all public buildings in Washington D.C.

At the beginning of World War II, U.S. President Franklin D. Roosevelt mentioned a few courageous nations who were bravely fighting against Nazi Germany, with Serbia among them. A great number of Serbian immigrants never returned from the war, while some of those that did were decorated by the American Government.